

It Fryske Gea

It Fryske Gea werkt aan een strategie voor zijn veengebieden

De veengebieden in Fryslân staan onder druk. Door ontwatering en bodembewerking mineraliseert het veen, waardoor de bodem daalt en er CO₂ vrij komt. It Fryske Gea beheert duizenden hectares veenmoeras, bijvoorbeeld in Bûtenfjild, Alde Feanen en Easternskar. We proberen de mineralisatie hier te beperken door water vast te houden of op te pompen. Toch lijden deze natuurgebieden in toenemende mate onder de (indirecte) effecten van verdroging. Water loopt immers van hoog naar laag, dus naar de steeds verder dalende omgeving, waardoor het steeds moeilijker is de natuur nat te krijgen en te houden. Bovendien krijgt regenwater verhoudingsgewijs steeds meer invloed t.o.v. grond- en oppervlaktewater. Beide zaken hebben effect op de natuurkwaliteit. Verbossing van riet- en grasland is een steeds dringender probleem en soorten van gebufferde omstandigheden, zoals Spaanse ruiter, hebben het zwaar. Niet altijd zijn de effecten alleen maar negatief. Soms verschijnen (bij maaien) nieuwe waardevolle soorten. Zo breidt dopheide zich in het Ottema-Wiersmareservaat uit en verscheen

Nat schraal graslandje in het Unlân fan Jelsma met Spaanse ruiter (foto: Archief It Fryske Gea)

daar inmiddels ronde zonnedauw. In het Easternskar werden vorig jaar hoogveen veenmos en stijf veenmos ontdekt, kenmerkend voor veenmosrietland en trilveen. Dit zijn beide Rode Lijst- en habitatrichtlijnsoorten, wat betekent dat ze op Europese schaal zeldzaam zijn. Ook zure habitattypen, zoals veenmosrietlanden en trilveen, zijn in Europa zeldzaam. Nederland heeft hiervoor dus een grote verantwoordelijkheid. Veenmossen kunnen, door hun wateropnemend en vasthoudend vermogen, er bovendien voor zorgen dat nieuwe veengroei plaatsvindt en er weer CO₂ wordt vastgelegd. Als Fryske Gea hebben we het initiatief genomen om, samen met landschapsarchitect Peter de Ruyter, een strategie te ontwikkelen voor onze veenmoerassen: hoe kunnen we deze natuurgebieden voor de toekomst behouden, daarbij inspeland op maatschappelijke en landschappelijke veranderingen en kansen?

Sytske Rintjema,
Specialist Natuurkwaliteit en Beheer bij It Fryske Gea

Landschap Overijssel

Blonde zegge verschenen in de Sallandse heide

Het Boetelerveld is een heideterrein in Salland ten oosten van Raalte, het laatste restant van de ooit uitgestrekte heidevelden in deze streek. Kenmerkend voor het gebied is de lemige bodem en de afwisseling van ondiepe slenkjes en ruggen. Ook is typisch voor het gebied dat de bodem niet alleen bestaat uit podzolgronden, maar dat er ook een ondiepe slenk ligt met een beekerdgrond. De pH van de bovengrond bedraagt op veel plekken tussen de 5 en 6, wat voor een Nederlands heideterrein behoorlijk hoog is. In 2012 is in delen van het gebied het bos gekapt en is de strooisellaag verwijderd. Het gekapte bos bestond vooral uit dennen met een ondergroei van pijpenstrootje. Na het verwijderen van het bos ontstaat hier een vochtige heidevegetatie met dopheide, waar tormentil, blauwe zegge en kleine zonnedauw groeien. In een aantal natte laagtes is pilvaren verschenen. Opvallend is dat in een slenk met beekerdgrond op een aantal plekken soorten zijn opgedoken die wijzen in de richting van blauwgrasland. Daarbij gaat het om zeeegroene zegge, blonde zegge en heidemelkvioltje. Deze soorten kwamen tot nu toe alleen voor in een klein blauwgrasland in het Boetelerveld, op een plek waar sprake is van grondwaterinvloed, maar waren uit de rest van het gebied niet bekend. Dat wil

Blonde zegge Boetelerveld (foto: André de Bonte)

trouwens niet zeggen dat er op deze locaties sprake is van blauwgraslandontwikkeling, want deze soorten komen ook in goed ontwikkelde lemige heide voor. Dat is te meer opvallend, omdat de hydrologie van het gebied nog niet op orde is. De wintergrondwaterstanden zijn erg hoog, maar zakken in het voorjaar te vroeg en te diep weg. Het lijkt erop dat de bodem in het gebied op een aantal plekken zo goed vocht vasthoudt en de basenvoorziening in de bovengrond nog zo goed is, dat deze soorten hier weer zijn opgedoken vanuit de zaadbank.

Komende jaren worden in het kader van het PAS nog een aantal maatregelen genomen om het grondwater in het voorjaar langer vast te houden. Ook wordt er een flinke oppervlakte bos met de bijbehorende strooisellaag verwijderd. De hoop is daarmee niet alleen dat we een duurzaam herstel van de vochtige heide kunnen realiseren, maar ook een uitbreiding van de gradiënten tussen heide, heischraal grasland en blauwgrasland krijgen, waarvan soorten als blonde zegge verder kunnen profiteren.

André de Bonte, Ecoloog Landschap Overijssel